

Силабус
навчальної дисципліни
Теоретичний курс німецької мови
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма	«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Викладач	Дмитро ПОБЕРЕЖНИЙ
Кафедра	іноземних мов і методики викладання
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/poberezhnyj-dmytro-olegovych
Контактний телефон	+380 98 886 04 82
Е-mail викладача	worklghtbm@gmail.com
Графік консультацій	вівторок, 11.00-12.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
4 / 120 год.	очна (денна)	20 год.	20 год.	80 год.	екзамен
	заочна (дистанційна)	6 год.	4 год.	110 год.	

Семестр: осінній

Мова навчання: німецька, українська

Ключові слова: теоретичний курс німецької мови, теоретична граматики німецької мови, теоретичний курс, граматична будова німецької мови, теорія німецької мови.

Метою навчальної дисципліни «Теоретичний курс німецької мови» є опанування студентами як традиційних, так і новітніх теоретичних і практичних проблем теоретичної граматики, лексикології та стилістики з точки зору наукових досягнень сучасного вітчизняного та зарубіжного мовознавства та формування у майбутніх філологів основ наукового мислення з перспективою використання матеріалів курсу в практиці викладання німецької мови в освітніх закладах різного типу та перекладу.

Предметом навчальної дисципліни є лексична і граматична будова сучасної німецької мови, що передбачає закономірності функціонування морфологічної та синтаксичної систем німецької мови.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теоретичний курс німецької мови» є теоретично висвітлити основи граматичної будови німецької мови в сучасному стані; познайомити студентів з найбільш важливими проблемами сучасних досліджень будови німецької мови, теоретичними основами лексикології, лексикографії та стилістики; розвинути у студентів вміння використовувати теоретичні знання з граматики, лексики та стилістики у практичному викладанні німецької мови; розвинути у студентів вміння самостійно опрацьовувати наукову інформацію з лексико-граматичних та стилістичних досліджень мови та знаходити в ній елементи, необхідні для використання у викладацькій діяльності та перекладацькій практиці.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної

діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 05. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 09. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

СК 01. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

СК 02. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

СК 03. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються.

СК 06. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

СК 07. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

СК 08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

СК 11. Здатність до надання консультацій з дотриманням норм літературної мови та культури мовлення

ПРН 01. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовою усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 07. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 08. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 09. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчається(ються), описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання

Зміст курсу:

Thema 1. Einleitung. Der Grammatische Bau der Sprache. Das Morphem. Morphologie und Syntax. Die grammatischen Kategorien. Aspektreichtum und Feldstruktur der sprachlichen Erscheinungen. Hauptzüge des deutschen Sprachbaus. Einiges aus der Geschichte der theoretischen Erforschung des deutschen Sprachbaus.

Thema 2. Das System der Redeteile. Das Substantiv. Das Problem der Redeteile. Das Wesen des Substantivs. Die grammatischen Kategorien. Das Geschlecht. Die Zahl. Die Deklination der Substantive. Kasusbedeutungen und Kasusfunktionen.

Thema 3. Die Redeteile, die in den Bereich des Substantivs gehören. Das Adjektiv. Das Numerale. Das Pronomen. Die Negation.

Thema 4. Das Verb. Das Wesen des Verbs. Die grammatischen Kategorien. Finite und infinite Verbalformen. Semantisch-grammatische Klassen des Verbs. Die Aktionsarten im Verbalsystem. Die Handlungsformen des Verbs. Zeitformen. Modi.

Thema 5. Syntax. Das Problem der syntaktischen Form. Satzarten. Die Aspekte des Satzes: logisch-semantische Satztypen; Modalität; Erweiterungsgrad; Satz im Redestrom usw. Wortgruppen. Die Gruppe des

Substantivs. Die Gruppe des Verbs. Der Umfang des Satzes und der Wortgruppen.

Thema 6. Lexikologie als Wissenschaft. Das Wort als sprachliches Zeichen. Paradigmatische und syntagmatische Beziehungen im lexisch-semantischen System. Gegenstand und Zweige der Lexikologie. Die Wortbedeutung. Hauptmerkmale des deutschen Wortes. Motiviertheit. Unmotiviertheit. Etymon des Wortes und Ursachen zur Verdunkelung des Etymons eines Wortes. Paradigmatische Beziehungen. Bedeutungsgleichheit. Bedeutungsgegensatz. Bedeutungsüberordnung und -unterordnung. Semantische Felder. Syntagmatische Bedeutungsbeziehungen der lexikalischen Einheiten.

Thema 7. Wortschatz der deutschen Sprachen. Wortbildung als ein Bereicherungsweg des deutschen Wortschatzes. Ableitung. Klassifizierung der Affixe. Das Konfix. Zusammensetzung. Semantisch-syntaktische Klassifikation der Zusammensetzungen. Bahuvrihi. Übergang in eine neue Wortart. Kurzwortbildung. Entlehnungen. Purismus. Bedeutungswandel. Übertragung der Namensbezeichnungen. Metapher. Metonymie. Die anderen Arten des Bedeutungswandels. Veränderung der emotionalen Charakteristik der Wortbedeutung.

Thema 8. Phraseologie. Gegenstand der Phraseologie. Klassifizierung der Phraseologismen. Semantische Klassifikation der Phraseologismen. Strukturell-semantische Klassifikation der Phraseologismen. Idiome (idiomatische Redewendungen). Sprichwörter. Geflügelte Worte. Merkmale der Phraseologismen. Übertragung von Phraseologismen in eine andere Sprache.

Thema 9. Grundsatzfragen der Stiltheorie. Stilistik aus gesellschaftswissenschaftlicher Sicht. Definition des Begriffs Stilistik. Stellung der Stilistik im System der Wissenschaft. Sprache/Rede-Stil. Problem der Stilklassifikation. Stilistische Bedeutung. Absolute stilistische Bedeutung. Stilistische Bedeutung im Kontext. Sprach- und Stilformen. Methoden der Stilistik.

Thema 10. Wortschatz der deutschen Gegenwartssprache aus stilistischer Sicht. Stilistische Charakteristik des neueren deutschen Wortschatzes. Historismen. Archaismen. Neologismen. Dialektismen. Fremdsprachige Wörter. Termini. Beruflexik. Soziale Jargonismen.

Методи навчання: словесні методи: розповідь, бесіда, лекція, дискусійний аналіз; практичні методи: усні вправи – усний аналіз фактичного матеріалу на базі засвоєння теорії, письмові вправи – конспектування, письмові вправи на множинний вибір, стилістичний аналіз автентичного твору; робота з підручниками та науковими статтями.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим теоретичним матеріалом, здатність обговорювати дискусійні проблеми англійської лексикології, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання знань здобувачів у Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

За **весь курс** здобувач отримує **максимум 100 балів (підсумкова оцінка)**. До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль успішності (включно з рубіжним контролем і контролем самостійної роботи);

40 балів – підсумковий контроль (екзамен).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	40	
Самостійна робота	20	
Підсумковий контроль		
Екзамен	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів за всі види роботи:

1 = F (критично низький рівень)

2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання)

3 = E (задовільно)

4 = D (задовільно+)

5 = C (добре)

6 = B (добре+)

7 = A (відмінно)

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання завдань з самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття

$$N_{\text{практик}} = (A \div B) \times 40$$

Де:

N_{практик} = остаточні бали за практичні заняття (максимум 40)

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях (105 балів)

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно таблиці

розподілу

Формула переведення балів за самостійну роботу

$$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 20$$

Де:

N_{сам} = остаточні бали за самостійну роботу (максимум 20)

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу (105 балів)

20 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно таблиці

розподілу

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	F – FX	E – D	C – B	A
Екзамен:				
Теоретичні питання (2)	5	10	15	20
Практичне завдання	5	10	15	20
Максимальна кількість набраних балів	10	20	30	40

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (20+40+40=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Кійко Ю. Є. Основи теоретичної граматики німецької мови: навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. Чернівці: ЧНУ: Рута, 2009. 184 с.
2. Левицький В. В. Лексикологія німецької мови: посібник. Вінниця: Нова Книга, 2014. 392 с.
3. Огуй О. Д. Лексикологія німецької мови. Lexikologie der deutschen Sprache: навч. посіб. для студ.

вищ. навч. заклад. Вінниця: Нова книга, 2003. 416 с.

4. Пилипенко Р. Є. Тестові завдання зі стилістики німецької мови: посібник-практикум. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2018. 126 с.
5. Потапова Ж. Є. Теоретична граматики: навч. посіб. для студ. Харків: Вид-во НУА, 2017. 68 с.
6. Сушко-Безденежних М. Г. Стилістика німецької мови: навч. посіб. для студ. факульт. іноз. мов ВНЗ (німецькою мовою). Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. 120 с.
7. Фондові лекції викладачів факультету іноземної філології / за заг. ред. П. Л. Шулик, О. В. Кеби. Ч. III. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 160 с.
8. Фондові лекції викладачів факультету іноземної філології / за заг. ред. П. Л. Шулик, О. В. Кеби. Ч. IV. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. 180 с.
9. Arakeljan S. Lexikologie des Deutschen. Jerewan: Verlag der Universität Jerewan, 2017. 142 S.
10. Wenhrynowytsch A. A. Testaufgaben in der theoretischen Grammatik der deutschen Sprache. Івано-Франківськ: КГМ, 2009. 35 с.

Додаткові

1. Євгененко Д. А., Білоус О. М. Практична граматики німецької мови. Теоретичний матеріал, комунікативні вправи і завдання для студентів. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. Вінниця: Нова Книга, 2018. 576 с.
2. Кудіна О. Ф. Країни, де говорять німецькою. Навчальний посібник з лінгвокраїнознавства. Вінниця: Нова Книга, 2017. 416 с.
3. Куленко В. Є., Власов Є. Н. Прикметник: ступені порівняння та відмінювання. Вінниця: Нова Книга, 2003. 96 с.
4. Пелашенко І. І. Теоретична граматики сучасної німецької мови: пос. для сем. занять Донецьк: ДонНУ, 2003. 83 с.
5. Buscha A. В Grammatik (B1-B2). Leipzig: Schubert-Verlag, 2011. 266 S.
6. Duhme M. Phraseologie der deutschen Wirtschaftssprache: eine empirische Untersuchung zur Verwendung von Phraseologismen in journalistischen Fachtexten. Essen: Die Blaue Eule, 1991. 222 S.
7. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1997. 299 S.
8. Lapinskas S. Zu ausgewählten theoretischen Problemen der deutschen Phraseologie. Ein Lehrbuch für Studierende der Germanistik. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2013. 277 S.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <https://www.nbu.gov.ua>
3. Google Академия. URL: <https://scholar.google.com>
4. Goethe-Institut. Online Übungen URL: <https://www.goethe.de/de/spr/ueb/daa/all.html>
5. Duden: Wörterbuch. URL: <https://www.duden.de/woerterbuch>
6. Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache. URL: <https://www.dwds.de/>
7. Korpuslinguistik und Morphologie. URL: https://www.linguistik.hu-berlin.de/de/institut/professuren/korpuslinguistik/links/korpora_links
8. Deutsches Nachrichten-Korpus basierend auf Texten gecrawlt 2018. URL: https://corpora.uni-leipzig.de/de?corpusId=deu_newscrawl-public_2018.